

Yayıldıkça eksilen duygunun kısa tarifi

Christopher William Bradshaw-Isherwood'un müthiş ironik dilinden, okuyucuya ilham veren yoğun ve kısa bir roman: Prater'in Menekşesi

MEHMET SAİD AYDIN
mehmetsaida@gmail.com

Tam adı Christopher William Bradshaw-Isherwood. 82 yıl yaşamış, İngiltere'de doğmuş ama Berlin'i de tecrübe etmiş, W. H. Auden'la Çin'e seyahat etmiş, kısa sürelerle de olsa Hollanda, Danimarka, İspanya ve Portekiz'de bulunmuş, nihayetinde ömrünün sonuna dek yaşayacağı ABD'ye yerleşmiş bir romancı. **Türkçeye de ilk 1987'de (ölümünden bir yıl sonra) çevrilmiş, yayınevlerinin bigane kalmadığı bir yazar; dünya kamuoyunca iki romanıyla iyi biliniyor, ikisi de uyarlanıyor sonradan.**

'Hoşça Kal Berlin' 1951'de tiyatroya, 1955'te sinemaya uyarlanıyor (gene bir uyarlama olan Fatih Akın'ın 'Elveda Berlin'ini çağırıştırıyor ama bu 'I am a Camera' adıyla Henry Cornelius tarafından çekiliyor). 'Tek Başına Bir Adam' romanı da 2009'da sinemaya uyarlanıyor. Yazarın Türkçedeki ilk kitabı da bu, Metis tarafından yayımlanmış. Geçtiğimiz günlerde okuyucunun karşısına çıkan 'Prater'in Menekşesi' ile bütün romanları tercüme edilmiş oldu Isherwood'un. **Yapı Kredi** Yayınları tarafından yayımlanan 'Prater'in Menekşesi'ni Betül Kadioğlu tercüme etmiş. René Blanc-Roos'a ithafli roman.

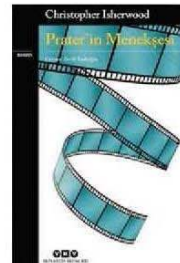
Yazarın üzerine kurulan cümlelerin ortak parantezleri var: Otobiyografi, savaş öncesi Avrupa'sı, bol diyaloglu metinler, sinema ile temas, tarafsız anlatıcı, renkli hayatlar, Naziler ve Komünistler. 'Prater'in Menekşesi'nde bu sayılanların neredeyse hepsi var. Otobiyografi kısmı son tahlilde artık tespit edebileceğimiz bir şey değil ama romanın anlatıcısı bizatihi yazarın adını taşıyor. Roman da doğrudan bu isimle, Mr. Isherwood'a telefonda ismiyle seslenmekle açılıyor. Sinema ile ilişki bu telefon konuşmasında faş oluyor zaten; aynı zamanda romanın anlatıcısı da olan yazarımıza kitabın adını taşıyan bir filmin senaryosunu yazıp yazmayacağı soruluyor. Friedrich Bergmann'ın (romanın belki de esas kahramanının) adını burada duyuyoruz. Viyana'dan gelecek deha senarist-yönetmen. Roman 1933'ün Londra'sında bu iki adamın konuşmasıyla çatılıyor.

Müthiş ironik bir dili var Isherwood'un. Politik olup olmamayı, karakterlerin birbiriyle dalga geçmesiyle ortadan kaldıran ve –evet o kelime geliyor– diyalektik olarak aslında gene politik bir metin kuran maharetli bir yazar. Londra'daki anlatıcımızla ilk defa karşılaşan Bergmann (isim tercihinde dikkat burada da), genç kahramanımız tarafından şöyle tarif ediliyor: İsmi, sesi, yüz hatları önemli değildi, bu yüzü tanıyordum. Bir siyasi durumun, bir çağın yüzüydü bu. Orta Avrupa'nın yüzü.

Genç yazarımız Bergmann'ın görkeminden aşırı etkilenir, ileride eşini ve çocuğunu Viyana'da (yaklaşan savaşta) bırakan Bergmann anlatıcının esas belirleyeni olacaktır. Senaryo yazılır, çekim aşamasına geçilir ve aslında orada da küçük bir dünya yaratılır. Çekişmeler, beceriksizlikler, üçkâğıtlar, kaprisler, kibirler, bağışlamalar, küçük oyunlar, bağırışlar, sigara molaları... **Bergmann vezir biçimde şöyle ifade ediyor genç yazara 1930'ların film stüdyolarını:** Bugünün film stüdyosu aslında on altıncı yüzyılın sarayıdır. Orada Shakespeare'in gördüğünü görürsün: Tiranın mutlak gücünü, saray erkânını, dalkavukları, soytarıları, uyanık ver hırslı entrikacıları. Olağanüstü güzellikte kadınlar, beceriksiz gözdeleler vardır. Bir anda itibarını kaybeden büyük adamlar vardır. (...) Muazzam bir gösteriş vardır ama hepsi numardır; sahne arkasında korkunç bir sefalet gizlidir.

Epey benziyor aslında günümüze sanki. Günümüze benzeyen sırf bu değil, şunu da diyor yönetmen: Sürgünde olmanın, hep bir yabancı olmanın ne demek olduğunu bilemezsin... Burada, güvende olduğum için acı çekiyorum, utaniyorum.

'Prater'in Menekşesi' okuyucuya ilham veren yoğun ve kısa bir roman. Epey süzülmüş bir Türkçe çeviriyle.

PRATER'İN MENEKŞESİ
Christopher William Bradshaw-Isherwood
Çeviren: Betül Kadioğlu
Yapı Kredi Yayınları, 2016
92 sayfa, 9 TL.